

התקופה — אחר מלחמת העולם הראשונה, והקהילה היהודית בלונדון מרוכזת במזרח העיר, בגיטו מרצון, רוב רובם מתפרנסים ממסחר זעיר והמקצועות היהודיים. החיים הקהילתיים פוריים, ספרות פנימית, ותנועה ציונית חזקה, זהו הרקע שבו חיה משפחתנו.

אבי, היגר מרוסיה בגיל צעיר, התפרנס מהוראת עברית ומחזנות בבית הכנסת, ציוני נלהב ויהודי גאה. כשדברתי פעם בנוכחותו, בתום לב, על חג המולד, שעמד לחול, קבלתי סטירת לחי הגונה. זה היה אופייני לאוירה בבית. היתה זו יד הגורל, שאבא חלה, ונמנע ממנו לעלות ארצה.

שלום היה השלישי בין ארבעת הבנים. ובמשך שמונה שנים הצעיר במשפחה. היה ילד נעים, וזכה ליותר פינוק מהאחרים, בלי ספק נחרטה באופיו עובדה זו. כי ידע להתמזג בחברה, עובדה נוספת, חוסר בנות במשפחה, הביאה אולי לגישה רומנטית במקצת לבעיות רבות, שהתבטאה לאחר כך בדביקות לרעיון ההגשמה החלוצית, ושגם מצאה בטויה ברבים ממכתביו של שלום.

היינו מנותקים בהרבה מהסביבה האנגלית, למרות שספגנו את תרבותה. למרות שכל אחד מאתנו ברח לתקופה מדברים יהודיים, מצאנו את דרכנו בחזרה לתנועת הנוער הציונית. היה קשה בבית, כי אחרי מות אבא, המשפחה סבלה, כולנו נרתמנו בעול קיומה — ושלום, נער בן שמונה, חילק עתונים בסביבה, באחריות מלאה.

עברו השנים, ובאה מלחמת העולם השנייה. אמא נפטרה, ושלום בגיל שמונה עשרה יצא להכשרה. היה משוחרר מגיוס מטעמי בריאות. מבחינה חברתית היתה זו תקופה מאושרת בשבילו, כי שם מצא את מקום עגיתו. קשה היום לזכור איך חרש שעות רבות והלך אחרי שני סוסים. הוא נענה לאתגר זה כמחאה על חולשתו, תכונה שאפיינה אותו כל חייו. הוא לא קיבל אסורים בקלות, לחם נגדם, והרופאים תמיד אמרו: „עליו להתנהג כאדם שצריך לשמור על עצמו, אבל הוא מתנהג כאדם רגיל“.

כשעלה ארצה, השתתף בבניית כפר הנשיא בתנאים הגרועים שהיו אז, והתמרמר על כך שמבחינה גופנית לא יכול לעשות יותר. תבע מעט בתחום החמרי, הסתפק במועט, והתקדמותו של המשק היתה חשובה בעיניו כמחזקת היסודות, אם הביאה גם לשפורים אישיים — היה זה דבר משני.

הוא ליווה את התפתחות המשק בהרבה תסכיתים ומאמרים, אפיין את כולם ההומור התמים, והמרענן, שביטל את המכשולים. אף על פי שלא הקל ראש בתנאים הקשים ובאכזבות. מצב בריאותו, אילץ אותו, וגם נתן לו אפשרות לפתח את כשרונותיו בכתיבה, וזכינו לראות מלוא החופן מפרי עטו, ובמיוחד המכתבים שחיכנו להם: מלאי עליצות ותיאורים מרתקים.

מלאה שנה מאז שנפטר. שנה אחרי שנפרדנו ממנו לשלום לפני ההמראה לאנגליה. הוא עודד אותנו, ושוכנענו, כי אחרי שעבר כל מה שעבר בבתי חולים, הוא יעבור גם את זה, יחזור אלינו. במלה טובה השקיט אותנו ונטע בנו בטחון. אבלים אנחנו. משפחתו, ידידיו, קיבוצו, כי היה חלק מאתנו. נעלה מהשגתנו,

המחשבה שלא יבוא לקראתנו בנאנו למשק, בברכה מאירת פנים, או שלא נפגש איתו באיזו פינת רחוב בסביבה שבה עבד. ואז כשעומדים מול המציאות המרה, היש נחמה בשבילנו. אולי — כי במלים אנחנו יכולים להתנחם. בל נזכור אותו באידיאליזציה של חייו, ומעשיו, זה מטשטש ונותן תמונה מסולפת. לא גבור היה, אבל היה בו מהגבורה. כי ידע לחיות, ומדוגמתו יכולים אנחנו ללמוד.

יש נחמה שנעשה הכל בשטח הרפואי, ולא נחסכו כל אפשרות ומאמץ, ולזה יש להודות לכל אלה שסייעו בכך.

נזכור אותו באהבה, כאדם שהעשיר את חייו, אדם שהלך מאתנו ללא שוב.

יואל פורת